

12. Taylor W. B.: The use of life cycle costing in acquiring physical assets. Long Range Planning, no. 14 (1981), s. 32-43.
13. Woropay M. (red): Podstawy racjonalnej eksploatacji maszyn. Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji, Bydgoszcz - Radom, 1996.
14. Żurek J.: Analiza systemu eksploatacji z punktu widzenia kosztów i niezawodności. Zagadnienia Eksploatacji Maszyn. Zeszyt 4 (140), 2004, s. 117-125.
15. Żółtowski J.: Wybrane zagadnienia z podstaw konstrukcji i niezawodności maszyn. Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa, 2004.

Monika Grabowska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Katedra Ekonomii i Badań nad Rozwojem

ROLNICTWO WSPIERANE SPOŁECZNIE JAKO ELEMENT EKONOMII SPOŁECZNEJ

W czasach kiedy ze względów ekonomicznych przy produkcji żywności wykorzystuje się coraz więcej nawozów, ulepszczy, środków ochrony roślin, a zyski wszystkich zaangażowanych i żyjących z rolnictwa mają w krótkim czasie wzrosnąć okazuje się, że jest grupa ludzi, którzy są skłonni zainwestować swoje pieniądze i wspierać tradycyjne rolnictwo nie tylko dla własnych celów, ale również dla społeczeństwa. Podnoszenie świadomości żywieniowej jest dzisiaj jednym z najważniejszych zadań, przed jakimi stoi odpowiedzialna część ludzkości. Zadaniem wielu grup społecznych, tych zrzeszonych w ramach stowarzyszeń, fundacji, czy też organizacji pozarządowych jest uświadamianie większości społeczeństwu, jak ważnym jest odpowiedzialne korzystanie z zasobów naturalnych. Świadome konsumowanie tych zasobów wpływa na klimat, podnosi poziom zdrowotny społeczeństwa i przyczynia się do poprawy wydajności ekonomicznej z prowadzonej działalności rolniczej, a tym samym poprawiają się wskaźniki ekonomiczne. Ciekawym rozwiązaniem tych kwestii jest wprowadzony w latach siedemdziesiątych XX wieku japoński model gospodarstwa, czyli gospodarstwo rolne, często prowadzone w sposób ekologiczny bądź też naturalny, z udziałem partycypacji wybranej grupy społecznej. To system ścisłej współpracy pomiędzy rolnikiem i odbiorcą. Dostawcy i konsumenci współpracują ze sobą bezpośrednio, ponadto mogą się wspierać i poznawać kulisy uprawy warzyw i owoców. Ten system to Rolnictwo Wspierane Społecznie (RWS). W Unii Europejskiej i USA ta ścisła współpraca między producentem żywności ekologicznej czy też naturalnej a jego odbiorcą to system Community Supported Agriculture (CSA). Stwarza on szansę rozwoju bioróżnorodnej, ekologicznej i wysokiej jakości produkcji w małoobszarowych gospodarstwach, zapewniając rolnikom bezpieczeństwo zbytu i godziwe wynagrodzenie. Jak wiadomo produkcja warzyw metodami ekologicznymi i biodynamicznymi wymaga dużych nakładów pracy oraz finansów i jak się okazało tylko dzięki bezpośredniej relacji z konsumentem tego typu działalność staje się opłacalna. Gospodarstwa rolnicze działające w ramach RWS-ów dostarczają raz na tydzień ekologiczne i bioróżnorodne warzywa grupom konsumentów, które wspierają finansowo wybrane gospodarstwa rolne przez cały sezon, ponadto, dzielą plony pomiędzy sobą oraz zobowiązują się do pomocy wolontariackiej na rzecz rozwoju gospodarstwa. Jednocześnie system RWS zapewnia konsumentowi dostęp do warzyw ekologicznych po cenach niższych niż w handlu detalicznym, większe zróżnicowanie, stałe dostawy raz w tygodniu, możliwość współdecydowania na początku sezonu o kierunkach produkcji i rozwoju, pełny dostęp do informacji o gospodarstwie, metodach uprawy i możliwość udziału w jego pracy.

Funkcjonowanie RWS-ów.

Ze względu na to, że coraz więcej mieszkańców miast poszukuje produktów rolnych ze sprawdzonego źródła, których najlepszą gwarancją jest osobista znajomość samych rolników odbiorcom zaczyna zależeć na stałej współpracy z tymi rolnikami, którzy mogą bezpośrednio

zapewnić im dostęp do świeżej żywności po przystępnej cenie. Jak już wcześniej napisano ze względu na to coraz więcej odbiorców i rolników decyduje się na zawiązanie współpracy według modelu Rolnictwo Wspierane przez Społeczność (RWS), który ma zapewnić rolnikom uczciwą zapłatę za swoją pracę, a odbiorcom zdrową, świeżą i tańszą żywność. W dzisiejszych czasach mamy doczynienia z wieloma nowymi formami sprzedaży. Ze względu na swoją atrakcyjną cenę na rynku dominują sklepy internetowe. Ale na uwagę zasługuje fakt, że właśnie RWS-y to nie projekt komercyjny i nie biorą udziału w tego typu transakcjach komercyjnych. RWS-y to przykład działalności, w której ludzie biorą sprawy w swoje ręce i bezpośrednio angażują się we współpracę z zaufanymi rolnikami.

Tabela 1.

Zasady współpracy w ramach RWS

Zasady współpracy w ramach RWS	
1.	Zebranie chętnych uczestników do współpracy w ramach RWS
2.	Wpłata początkowa dla rolników
3.	Cotygodniowa dostawa produktów rolnych dla odbiorców

Źródło: Opracowanie własne.

W ramach RWS można wyróżnić trzy zasadnicze etapy postępowania. Pierwszy polegający na zebraniu uczestników chętnych do współpracy na dany sezon. Odbiorcy umawiają się na współpracę z gospodarstwem rolnym. Obydwie strony ustalają co, ile i w jaki sposób będzie dostarczane. Mogą to być warzywa, owoce, nabiał bądź też mięso i przetwory mięsne. Na tym etapie ustala się czas trwania współpracy. Czy jest to konkretny sezon, czy pół roku, a może cały rok. Wszystko zależy od ustaleń na tym etapie współpracy.

Kolejnym etapem jest tzw. wpłata początkowa. Umowa polega na tym, że na początku sezonu uczestnicy płacą określoną sumę pieniędzy z góry. Dopuszczalna jest wpłata jednorazowa lub rozłożona na raty. Cena za całość ustalana jest przez rolników w porozumieniu z konsumentami na podstawie szacowanych kosztów takich jak koszt nasion, sadzonek, uprawy, płace pracowników, transport do miejsca dostawy.

Ostatni krok to nic innego jak cotygodniowa dostawa tego co wyrosło na polu, oczywiście z wcześniejszą umową do jakiej doszło pomiędzy stronami. Co tydzień w trakcie trwania współpracy rolnicy przywożą w umówione miejsce zestawy sezonowych produktów, w ilości wystarczającej odbiorcom na tydzień.

Partycypacja społeczna w RWS-ach.

Nasuwa się pytanie dlaczego rolnictwo ma być wspierane społecznie? Odpowiedź przynoszą następujące kwestie: w kontrakcie biorą udział dwie strony, jedna, która jest zainteresowana otrzymywaniem co tydzień dostawy świeżych i ekologicznych produktów rolnych, takich jak owoce, warzywa, przetwory mięsne i mleczne. Wskazaniem jest aby te produkty były w korzystnych cenach, a na pewno niższych niż oferują to sklepy ze „zdrową”, ekologiczną żywnością w miastach. Z drugiej strony rolnik, czyli producent tych wyrobów chce mieć zapewniony zbytny na swoje produkty.

Model RWS wychodzi naprzeciw potrzebom obu grupom. Producent ma zapewniony zbytny gdyż produkty są już zarezerwowane i opłacone. Ponadto rolnik może zaproponować cenę niższą niż przy sprzedaży przetwórcom, a do tego wie dokładnie jaką część upraw przeznaczyć na cotygodniowe paczki dla swoich klientów. Zarazem odbiorcy mają pewność, że produkty są ekologiczne z certyfikatem lub naturalne ale za to tańsze niż w drobnych warzywniakach i sklepach ekologicznych.

W tym momencie można zadać pytanie komu się to opłaca?

Okazuje się że obie ze stron są usatysfakcjonowane. Z wywiadu z rolnikami z RWS Dobrzyń nad Wisłą jeden hektar przeznaczony na uprawy „paczkowe” przynosi większe dochody niż trzykrotnie większa część gospodarstwa, z której zbiory sprzedawane są wytwórciom i przetwórcom. Z tego wynika, że bezapelacyjnie kalkuluje się rolnikom część swojego areału przeznaczyć na produkcję dla klientów zamawiających konkretny towar. Rolnicy nie tracą już swojego czasu na pozyskiwanie dodatkowych rynków zbytu, gdyż klient zgłosił się bezpośrednio po konkretny towar

i dla rolnika to olbrzymia korzyść, że nie będzie musiał już tracić cennego zasobu w postaci swojego czasu na poszukiwanie nowego odbiorcy. A w tym czasie skoncentrują się na produkcji tego artykułu, który został zamówiony i „zapłacony”. Bezpośredni kontakt rolnika z konsumentem to nic innego jak dobrze zaplanowane wydatki rolnika, i jednocześnie dobrze zainwestowane pieniądze klienta – konsumenta. Odpowiednio wyższe zyski osiągają w tym przypadku zarówno dostawcy, jak i odbiorcy.

Jakie korzyści z tego typu partycypacji osiągają klienci? Bezapelacyjnie na pierwszym planie jest realizacja zamówienia, można nawet pokusić się o sformułowanie „elitarnego” zamówienia, gdyż „szytego na miarę”, czyli zgodnego z zamówieniem i wspólnie z rolnikiem zaplanowanym. Kolejna ważna kwestia to dostęp do świeżej i tańszej żywności ze sprawdzonego źródła. Olbrzymia oszczędność czasu, gdyż zamówiony towar trafia „pod drzwi” odbiorcy. Nie traci on czasu na robienie zakupów na mieście w wielu miejscach. Towar zgodnie z zamówieniem trafia bezpośrednio i regularnie, czyli raz na tydzień i tym samym gospodarze wiedzą ile i co otrzymają. Tego typu współpraca z rolnikami to nic innego jak kształtowanie i wspieranie lokalnej gospodarki, opartej na zrównoważonych metodach produkcji. Ma tu miejsce międzysektorowa wymiana wiedzy przekładająca się na poprawę stanu wiedzy rolniczej. Poziom edukacji rolnej naszego społeczeństwa znacznie się podnosi. Odbiorcy z każdym rokiem współpracy w ramach RWS-ów podnoszą stan swojej wiedzy z zakresu metod produkcyjnych, asortymentu produkcji rolnej, sezonowości produktów oraz kosztów produkcji. A to wszystko podnosi świadomość o rolnictwie naturalnym i ekologicznym naszego społeczeństwa oraz wzmacnia relacje społeczne w ramach lokalnej wspólnoty. Zalety współpracy w ramach RWS-ów przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2.

Zalety Rolnictwa Wspieranego Społecznie

Zalety Rolnictwa Wspieranego Społecznie	
Rolnicy	Współpraca w ramach RWS zapewnia dochód, dzięki któremu gospodarze mogą lepiej zaplanować wydatki związane z uprawą, Zamiast poszukiwać nowych rynków zbytu, rolnicy skupiają się na uprawie, Dzięki sprzedaży bezpośredniej uzyskuje się większe zyski, Lepsze dostosowanie oferty dla odbiorców, zgodnie z ich potrzebami i uwagami dzięki bezpośredniemu kontaktowi rolników i odbiorców.
Odbiorcy	Dostawa produktów „do drzwi” konsumenta, dzięki temu oszczędza się czas, Regularny dostęp do świeżej i tańszej żywności ze sprawdzonego źródła, Wywieranie wpływu na kształtowanie i wspieranie lokalnej gospodarki, opartej na zrównoważonych metodach produkcji, Edukacja rolna: metody produkcyjne, asortyment produkcji rolnej, sezonowość produktów, koszty produkcji, Wzmocnienie relacji społecznych w ramach lokalnej wspólnoty.

Źródło: Opracowanie własne.

Literatura

1. “Community Supported Agriculture. Getting your share”.
2. “European Handbook on Community Supported Agriculture sharing experiences”.
3. Rolnictwo Wspierane przez Społeczność partnerstwo między rolnikami a konsumentami, przewodnik praktyczny, redakcja: Julia Olszewska Piotr Trzaskowski, Warszawa 2014.